

BERZAH VE BERZAHİ HAYAT NEDİR

<"xml encoding="UTF-8?">

Berzah ve Berzahi Hayat Nedir

Berzahi Hayatın Gerçek Olduğunun Delili Nedir?

Cafer Sübhani Tebrizi

Ölümün hakikati nedir? Acaba ölüm, hayatın sonu mudur yoksa ölüm başka bir alemde yaşamaya açılan bir pencere midir?

Cevap:

İnsanın ölümünden sonraki hayatı hakkında bilgi sahibi olmak çoğu insanların ilgi duyduğu önemli hususlardan biridir. İnsanlar genellikle ölümün hakikatinin ne olduğunu bilmek arzusu içindedir.

Acaba ölüm hayatın sonu mudur? Hayatın meşgalesi insanın ölümüyle sönmekte midir? Hayattan sonra karanlık ve yokluk dışında bir gerçek yok mudur? Yoksa ölüm, başka bir âleme açılan bir pencere midir? Ölüm daha üstün ve daha aydınlık bir hayata geçiş midir? Hakikatte ölüm insanın üzerinden geçtiği ve başka bir âleme ayak bastığı bir köprü müdür?

Usulen felsefi konuları iki önemli türe ayırmak mümkündür:

1-Bazı meseleler uzmanlık boyutuna sahiptir ve sadece bir grup kimse (filozoflar) bu konular hakkında düşünebilir ve görüş belirtebilirler.

2-Bazı hususlar ise, genel bir boyuta sahiptir, bütün insanların fıtratında bu hususta düşünme ilgisi ve çekiciliği mevcuttur. Ölümünden sonraki hayat hakkında bilgi sahibi olmak da işte bu ikinci türdendir.

Örneğin kader ve takdir meselesi de felsefi bir husus olmakla birlikte bütün insanların ilgi

duyduğu hususlardan biridir. Her ne kadar insanların genelinin düşüncesi bu hakikati keşfetmeye yardımcı olamasa ve sadece keskin görüşlü filozofların düşünceleri bu ufukları aydınlatsa bile, bütün insanlar bu konu hakkında bilgi sahibi olma arzusu ve eğilimi içindedir.

İnsanın ölümden sonraki kaderi hakkında bilgi sahibi olmak, insan hakkında üç temel ilkeyi inceleme esasına dayalıdır:

1-insanın hakikati nedir? İnsanın hakikati sadece bu maddi görünümü müdür yoksa insanın hakikati bu bedenle bir tür irtibat içinde olan başka bir şey midir?

2-Ölümün hakikati nedir? Acaba ölüm, hayatın sonu mudur yoksa ölüm başka bir alemde yaşamaya açılan bir pencere midir?

3-Ölümden sonra insan hakikatinin bekası varsayımı esasınca bu iki tür hayat arasındaki ilişki nasıl bir ilişkidir.

Şimdi bu üç ilkeyi ayrı ayrı inceleyelim.

Birinci İlke: İnsanın Hakikati Nedir?

Acaba insanın hakikati, insanın maddi bedeninde mi özetlenmektedir yoksa bu maddi beden, insanın hakikatini teşkil eden başka bir hakikat üzerinde bir örtü konumunda mıdır?

Başka bir ifadeyle, acaba insan maddi bir varlık mıdır ve ruhun hakikati maddenin karşılıklı etkilemesinden başka bir şey değil midir? Yoksa insanın bu maddi bedeninin ötesinde bir hakikati de var mıdır? Dolayısıyla bu beden o hakikatin bir alet ve aracından başka bir şey değil midir?

Maddeciler: Varlığı madde ve enerjiden kabul eden bu kimseler, birinci görüşe inanmaktadırlar.

Onlara göre ruh, beden maddi parçalarının uyumunun özel bir etkisinden ibarettir. Başka bir ifadeyle ruh, beden parçalarının etki ve tepkisinin bir neticesidir. Beden maddesinin terkiinden ruh adında bir bilinç ve idrak tecelli etmektedir. Dolayısıyla da maddi eser dışında bir gerçek söz konusu değildir. Nitekim böbrekten safra ve tükürük bezlerinden ise, tükürük ortaya çıkmaktadır. Bedenin parçalarının birbiriyle irtibatından da şuur, idrak, sevinç, üzüntü, sevgi ve düşmanlık tecelli etmektedir.

Bu ekolde ruh, maddenin kimyasal bir etkisidir; bedenden ayrı bir töz değil.

Oysa ilahiyatçılar, maddeden soyutlanmış bir ruha inanmaktadırlar. Bu ruh, bu bedenle bir tür irtibat halindedir. Bu makalede maddecilerin delillerini ve bu delillerin kritiğini detaylıca aktarma imkanına sahip değiliz. Dolayısıyla Allah'ın varlığına inanan kimselerin delillerini zikretmekle yetiniyoruz.

Teistler (Allah'ın varlığına inanan kimseler) insanın hakikatinin izahı ve insan hakikatinin irtibat halinde olduğu bu bedenin ötesinde bir cevher olduğu bağlamında çok geniş açıklamalarda bulunmuşlardır. Kendi iddialarını ispat etmek için on delil zikretmişlerdir. Biz bu deliller arasında tecrübi boyuta da sahip olan en genel ve en açık delili zikretmekle yetiniyoruz:

1 - "Ben" veya her şeyin konusu olan gerçek

İnsan bireylerinden her biri kendi işlerini Farsça'da "men" (ben) ve Arapça'da ise "ene" ve İngilizcede ise "I" olarak ifade edilen bir etkene isnat etmekte ve şöyle buyurmaktadır: "Dedim, gördüm, gittim, yedim..." İnsan bununla da yetinmemekte, hatta bedeninin bütün organlarını bu hakikate isnat ederek, "başım, kalbim, elim, fikrim..." demektedir.

Bazen bunun da ötesine geçerek bütün bedeninin o hakikate isnat etmekte ve, "bedenim" demektedir. Bu tür isnatlar, (bedenin organlarını, fiillerini, hatta bedenin kendisini, "ben" adında bir varlığa isnat etmek) kendisi için beden ve cisminden başka bir hakikatin varlığını gerektirmektedir. Bu gerçek önermenin konusu olarak bir takım isnatları yüklenmektedir.

O halde her insanın içinde bedenden ayrı olan, "ben" diye bir hakikat vardır ve bu da insanın gerçeğini teşkil etmektedir. Eğer böylesine fıtrî bir gerçeği inkar edecek olursak, bunun anlamı bütün önermelerde "yüklem" in "konu" suz kalmasıdır. Bu gerçek bedenden ve bedeninin organlarından çok daha üstün olduğu için de tabiatıyla maddi olmayan bir kategoride yer almaktadır. Elbette bu hakikat de bu maddi düzenle bir tür ilişki içinde bulunmaktadır.

2-İnsanın Sabit Şahsiyetinin Değişimlere Maruz Kalması

Bu maddi düzenden bağımsız ve ayrı bir ruhun varlığının ikinci bir kanıtı da insanın hayatın başlangıcından itibaren "değişimler" içinde olmasıdır. Ama insan sürekli olarak bütün bu

değişimler içinde "sabit" bir gerçeğin varlığına inanmaktadır.

Başka bir ifadeyle insanın hayat merhaleleri çocuklukla başlamakta, gençlik dönemini aşarak yaşlılık ve pörsüme ile sonuçlanmaktadır. Ama bütün bu merhalelerde bütün değişimler içinde sabit bir hakikat hissetmekte ve şöyle demektedir: "Ben bir gün çocuk idim ve bir gün de genç idim. Şu anda ise yaşlandım" Temel bir değişim içine girmiş olmasına rağmen, her üç dönemde sabit olan bir anlam hissetmektedir ve bütün bu değişimler, bu sabit gerçek üzerinde ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla eğer insanın asil gerçeği cismani maddesi olsaydı, asla bu sabit gerçeğe erişemezdi.

Zira bedeni defalarca değişime uğramış ve hayat yolunda farklı bedenlerle karşı karşıya kalmıştır. Dolayısıyla insanın gerçek hüviyeti insanın değişken maddesinde özetlenmemektedir. Bu değişken gerçeklerin ötesinde sabit bir gerçek vardır. Bu sabit gerçek sürekli olarak birliğini korumakta, birbiri ardınca ortaya çıkan bedensel değişimlere rağmen, nihai seyrini devam ettirmektedir.

Yukarıdaki tecrübeye dayalı delili, mantıki bir delil kalıbına dökmek istersek, şöyle dememiz gerekir:

- 1-İnsan sürekli olarak (ben) adında sabit bir gerçeği derk etmektedir.
- 2-İnsan varlığının maddi bölümü (beden ve bedensel güçler) sabit değildir. İnsanın bedeninin bütün hücreleri, sekiz yılda bir değişime uğramaktadır.

Sonuç: Dolayısıyla (ben) gerçeği insan varlığının maddi bölümüne ait değildir ve maddi olmayan bir hüviyete sahiptir. Zira eğer insanın gerçeği, insanın bedeninde gizli olan madde ve enerjiden ibaret olsaydı, bütün bu isnatların merkezi olan sabit bir şahsiyetini derk edemezdi. Aynı zamanda dünyadaki mahkemeler de yirmi yaşında suç işleyen bir kimseyi, kırk yaşında cezalandırmaya kalkışmazdı. Bu durumda cinayet işlediği şahsiyeti ortadan kalkmış ve şu anda yepyeni bir şahsiyet (üçüncü ve dördüncü beden) elde etmiş bulunmaktadır.

3-Bedenden Gaflet Esnasında Şahsiyetin Varlığı

Farz edelim ki insan çok geniş bir bağ içinde dinlenmektedir. Bu bağ içinde öylesine bir huzur ve sükunet vardır ki hiçbir şey insanın dikkatini çekmemektedir. Örneğin insanı ne rahatsız edecek bir sıcaklık, ne bir soğukluk, ne esen bir rüzgar, ne de rüzgardan ses çıkaran ağaç

yaprakları. Hiçbir şey insanın dikkatini çekmemektedir. Ne bir kuş ötmekte ve ne de bir ırmak sesi kulakları tırmalamaktadır...

Tek bir ifadeyle söz konusu bağda hayatın kavgasından uzak mutlak bir sükunet egemendir. Bu esnada insan farz edelim yavaş yavaş dış dünya ile olan irtibatını koparmak ve bedeninin organlarını unutmaya çalışmaktadır. Böylesi bir durumda insan mutlak bir unutkanlık içindeyken, bir şeyin varlığını hissetmektedir ve o da kendi varlığıdır. Bu da göstermektedir ki insanda hiçbir şartlar altında unutamayacağı bir gerçek vardır. Bu gerçek unutulması mümkün olan beden ve organlarından apayrı bir gerçeğin ifadesidir.

Bu delilin açıklamasında böylesine uzun uzadıya öncüllerin varlığına ihtiyaç bile duyulmamaktadır. Bunu çok kısa bir şekilde beyan etmek de mümkündür. O da şudur ki insan bazen bir an düşünceye dalmakta ve her şeyden gaflet etmektedir. Öyle ki etrafında çok önemli bir olay baş gösterse dahi asla dikkatini çekmemektedir. Ama insan bu durumda dahi bir şeyden gaflet etmemektedir ve o gerçek de insanın ilmi ve düşünsel şahsiyetidir. Yani tefekkür halindeki bir insan oluşudur. Bu da göstermektedir ki insanın gerçeği beden ve organlarının ötesinde bir şeydir. Nitekim bu organ ve bedenleri söz konusu halet içinde gaflet ve unutulmaya yüz tutmuştur.

4-Günümüzün İlmi Araştırmalarında Ruh

Şimdiye kadar bedeninin maverasında yer alan ruh adındaki bir gerçek ile tanışmış olduk. Şimdiye kadar dediğimiz şeyler, ruhun soyut olduğunu ispat hususunda herkesin anlayabileceği tecrübeye dayalı delillerden ibaretti ve bu deliller insanlardan çoğu için yakın ifade edecek türdendir. Şimdi ise konuyu bütünlemek için insan biliminde 19. asrın sonlarında ortaya çıkan ilmi bir harekete işaret etmek istiyoruz. Böylece tecrübi ilimler ile felsefenin birlikteliği açıklığa kavuşmuş olsun. Sonra da Kur'an'ın verdiği hükümlerin açıklamasına koyulacağız.

Miladi 1882 yılında İngiliz düşünürlerinden biri olan ve aynı zamanda Cambridge üniversite üstatlarından Jumick başkanlığında, "Ruhi incelemeler cemiyeti" adında bir cemiyet kuruldu. Bu cemiyetin üyeleri şunlardı: Fen bilimlerinin Darwin'i olarak adlandırılan Oliver Delouch büyük İngiliz kimyageri William Croucks, Amerika Harward üniversitesi üstatlarından Fredrick Mires ve Hoursen, Columbia üniversitesi üstadı Hislock, Army, Barbet, Burmur, Tıp fakültesi üstadı ve büyük matematikçi Sharl Pishih, Fransız yıldızbilimcisi Kamil Felamaryon.

Bu grup ruhi konular hususunda incelemelerde bulunmuş ve ilmi eserler yazmaya koyulmuştur.

45 yıl boyunca bu cemiyet tarafından bu konuda 50 büyük kitap yazılmıştır. Bir çok konular onların yardımıyla çözüme kavuşmuştur.

Hakikatte yüce Allah bu asırda insanlığın yüzüne bir ilim penceresi açmış ve böylece insanın bir ruha sahip olduğu ispat edilmiştir. Öyle ki insan bu bedene ihtiyaç duymaksızın dahi bağımsız bir hayat ve faaliyette bulunabilme imkanına sahiptir.

Bu asırda ortaya konan Spritisme (spiritüalizm) ilmi veya ruhlarla irtibat diğer alem üzerindeki örtüyü ortadan kaldırdı ve insana bir tür o diğer alemle ilişki imkanı sağladı.

Bilginler için ruh çağırma toplantılarında ruhlar vasıtasıyla keşf ve müşahede edilen hakikatlerden ve bilgilerden şu sonucu almak mümkündür ki insan bu bedenin ötesinde bağımsız bir ruha sahiptir. Bu ruh insanın ölümüyle ortadan kalkmamaktadır. Ölülerin ruhlarının yeryüzü sakinleriyle irtibatı, ruhun bağımsızlığının bekasının ve Allah'ın izniyle bir çok işlerin üstesinden gelebildiğinin en iyi delilidir.

Şu anda da batıda hızla yayılan bu hareket, genellikle batılı verilere göz diken veya kolay kolay inanmayan kimseler için güven verici olabilir.

Şimdi felsefi delilleri açıkladıktan ve günümüzdeki ilmi araştırmalara işaret ettikten sonra Kur'an'ın hakemliğinde insanın gerçeği ile tanışmanın sırası gelmiş bulunmaktadır.

Kur'an ve Ruhun Soyutluluğu

Kur'an'daki çeşitli ayetler ruhun maddeden ve maddi özelliklerden soyut olduğuna şahitlik etmektedir. Kur'an insan hakikatinin bu maddi bedende özetlenemeyeceğini açıklığa kavuşturmuştur. Dolayısıyla Kur'an'a göre bu beden bir araç konumundadır ve insanın gerçeği ruhudur. Söz konusu ayetler oldukça çoktur. Onlardan sadece bir kaçına işaret edeceğiz:

1-Ölüm Anında Ruhların Alınması

Kur'an'a göre Allah insanların ruhunu ve canını ölüm ve uyku anında almaktadır. Ama ölüm anı gelip çatmayan kimselerin ruhunu belirli bir müddet bedenine geri çevirmektedir. "Allah, öleceklerin ölümleri anında, ölmeyeceklerin de uykuları esnasında ruhlarını alır. Sonra ölümlerine hükmettiği kimselerin-kini tutar; diğerlerini bir süreye kadar salıverir. Doğrusu bunda, düşünen bir toplum için ayetler vardır."

Ayette geçen Teveffa (yeteveffa) kavramı tümüyle ve kamil bir şekilde almak anlamındadır (öldürmek anlamında değil).

Ayette bu kavramın varlığı şu hakikati ispat etmektedir ki ölüm ve uyku anında bedenin ötesinde bir gerçek vardır ve Allah bu gerçeği tümüyle almaktadır.

Daha sonra ilahi kesin taktirle ölümleri gelip çatmış olanların ruhunu tutmakta ve diğer kimselerin ruhunu Salı vermektedir. Böylece de ruh bedenle tedbiri irtibatını devam ettirmektedir. Açıkça bilindiği gibi eğer insanın şahsiyeti dış ve maddi boyutundan ibaret olsaydı, "ehz" (almak), "imsak" (tutmak) ve "irsal" (salı vermek) gibi ifadeler kullanmak doğru olmazdı. Zira bu kavramlar, daha çok ruh hakkında geçerli bulunmaktadır; maddi beden hakkında değil.

2-Gerçeğimiz Allah nezdindedir

Kur'an, insanın dirilişini inkar eden müşriklere aşağıdaki şüpheyi aktarmaktadır: "Dediler ki: "Biz yerde yok olup gittikten sonra, gerçekten biz mi yeni bir yaratılışa olacaktıyız?" Hayır, onlar Rablerine kavuşmayı inkâr edenlerdir."

Hakikatte onların tek problemi, yeryüzünde bedenin parçalarının dağılmasıyla ilgilidir. Onlara göre bedeni yeniden yaratmak için bütün parçalarını geri çevirmek imkansız idi.

Kur'an'ın bu şüpheyi verdiği cevap bizim sözüme de tanıklık etmektedir. Kur'an şöyle buyurmaktadır: "De ki: "Size vekil kılınan ölüm meleği, sizin hayatınıza son verecek, sonra da Rabbinize döndürülmüş olacaksınız.""

İlk ayette hatırlatmada bulunduğumuz gibi, "teveffa" kelimesi öldürmek anlamında değildir; almak anlamındadır. Bu esas üzere ayetten de anlaşıldığı gibi insan ölümden sonra iki kısma ayrılmaktadır:

1-İnsanın bedeni ve zahiri görünümüdür ki toprağın altında çürüyerek ve yeryüzü değişim içine girerek bu alemde dört bir yana dağılmaktadır.

2-İnsanın gerçeği ki ayetteki "yeteveffakum" ifadesindeki "kum" zamiri bu gerçeğe işaret etmektedir. Ölüm meleği, işte insanın bu gerçeğini almaktadır. Bu gerçek Allah nezdinde bulunmaktadır ve asla yeryüzünde kayıplara karışmamaktadır.

Hakikatte yukarıdaki ayet, cevap makamında ilmi bir delile işaret etmektedir. Söz konusu ilmi delil de şudur ki yeryüzünde dağılıp giden şey, insan varlığının kabuğudur. İnsanın gerçeğini teşkil eden şey ise, ölüm meleğinin eline geçmektedir. Allah katında ve de bakidir. Bu açıklama da açıkça ispat etmektedir ki insan çürüyen bu beden dışında bir gerçeğe de sahiptir.

Bu gerçek maddi etkilere sahip değildir. Çürümemektedir, dağılmamaktadır ve kaybolmamaktadır.

O halde söz konusu ayetler ve tecrübeye dayalı deliller ispat etmektedir ki insanın gerçeği maddi bedeninde özetlenmemektedir. İnsanın gerçeği madde ötesinde bir cevherde (tözde) hiçbir değişim ve başkalaşım söz konusu değildir, sürekli olarak baki ve sabittir.

İkinci İlke

Ölüm Hakikati Nedir?

Açıklandığı üzere insanın gerçeği maddeden soyut nefsin kendisidir ve bu gerçek, maddenin etkilerinden (çürüme ve bozulma gibi) soyut olduğu sebebiyle de ilahi irade ve meşiyet üzere beden ölümünden sonra baki ve ebedidir. Daha önce söylediklerimizden ölümün hakikati de açıklığa kavuşmaktadır. Zira eğer insanın gerçeği ebedi ruhu ise, ölüm de birbiriyle ilişki şartlarının değişmesi sebebiyle sadece ruhun bedenden ayrılmasından başka bir şey değildir. Yani insanın ruhu kemal açısından öyle bir makama erişmektedir ki artık bedene olan ihtiyacı ortadan kalkmaktadır ve öyle şartlar içinde yer almaktadır ki, artık kendisiyle uyumlu bir hayatını sürdürebilme imkanına kavuşmaktadır. Ölümden sonra ruhun bekası ilmi ve felsefi bir hakikattir.

Sokrat, Eflatun ve Aristo gibi Yunan filozofları ile İslam alemindeki İbn-i Sina, Şeyh-i İşrak ve Molla Sadra gibi filozoflar, felsefi deliller yoluyla bunu ispat etmişlerdir. Son dönemlerde batıda da tecrübe ve deneme yolları sayesinde bu gerçek, ilmi bir hakikat kalıbında ortaya konmuştur.

Eğer 19. asırda maddecilik yükselişe geçmiş ve Allah, melek, soyut ruh ve diğer gaybi alemler gibi tabiat ötesi konular, şüpheye maruz kalmışsa, yirminci asrın başlamasıyla da hatta ondan önceki yıllarda bu sayfa tam tersine dönmüş ve alimlerin himmetiyle tabiat ötesi aleme bir pencere açılmıştır. Ruhun asaleti ve ölümden sonraki bekası gibi konular artık kabul görmüştür.

Şimdi birinci ilkeyi beyan ederken, bu hakikate de işaret etmeye çalışacağız.

Bu konudaki incelememiz Allah'ın kitabı ve Resul-i Ekrem'in ve onun masum vasilerinin sözlerine dayandığı için ruhun ebediliği ve ölümsüzlüğü konusunu da bu iki açıdan incelemeye çalışacağız. Kur'an'da bir çok ayet açık bir şekilde ölümden sonraki insani hayatın devamına kanıt konumundadır. Elbette onların tümünü nakletmek ve yorumlamak bu çalışmamızı aşmaktadır. Bu yüzden onlardan bir kaç örnek aktarmakla yetineceğiz.

1-Allah yolunda öldürülen şehitler diridirler.

Kur'an'da çeşitli ayetler, hak yolunda şehit olanların diri ve hayatta olduğuna delalet etmektedir.

Bu şehitler, ölüm kanalından geçtikten sonra ebedi bir hayata atılmaktadır. Burada bir kaç örneğe işaret edeceğiz.

A-" Allah yolunda öldürülenlere, "Ölüler" demeyin; zira onlar diridirler, fakat siz farkında değilsiniz."

"Fakat siz farkında değilsiniz." Cümlesine teveccüh edilmediği takdirde, Allah yolunda şehitlerin hayatından maksadın, onların toplumsal hayatı olduğu düşünülebilir. Zira bu fedakar grup sürekli insanların kalbinde düşüncelerinde yer etmiş ve ad ve ünleri hatıralar hazinesinde ebedileşmiştir.

Onların fedakarlıkları milletler tarihinin sayfalarının altın çizgilerini oluşturmaktadır. Ama ayetin devamı bu düşünceyi (şehitlerin hayatının toplumsal bir hayat olduğu zannını) ortadan kaldırmaktadır. Zira eğer şehitlerin hayatından maksat, toplumsal bir hayat olsaydı, İslam ümmetinin özellikle de aydın insanların bilemeyeceği ve farkına varamayacağı bir gerçek olmazdı. Dolayısıyla da Allah, "Fakat siz farkında değilsiniz" diye buyurmazdı. Zira bu anlamdaki bir hayat sıradan insanların dahi derk edebileceği sıradan bir hayattır.

B- "Allah yolunda öldürülenleri ölü saymayın, bilakis Rableri katında diridirler, rızıklanırlar. Allah'ın bol nimetinden onlara verdiği şeylere sevinirler ve arkalarından kendilerine katılma-yan kimselere, kendilerine korku olmadığını ve kendilerinin üzülmeceklerini müjdelemek isterler. Onlar Allah'tan olan nimet ve bol bağışa sevinirler ve şüphe-siz Allah iman edenlerin ecrini asla zayi etmez."

Yukarıdaki ayetler, anlam açıklığı ve delalet kesinliği açısından çok yüksek bir derecede bulunmaktadır. Allah-u Teala bu ayetlerde hak yolu şehitlerini diri saymaktan da öte açık bir şekilde onların manevi ve cismani bir hayata tümüyle sahip olduğunu bildirmektedir. Zira şehitlerin rızıklanması ve sevinmesi diri ve canlı olan bireylerin cismani ve ruhani etkilerinden sayılmaktadır.

2-Yasin suresindeki mümin kimse, ölümden sonra konuşmaktadır.

Hiz. Mesih (a.s) üç davetçi kimseyi bir şehire gönderdi. Şehir halkı onların davetini inkar etmeye kalkıştı. Şehrin en uzak noktasından gelen sadece birisi onlara iman etti. Halk söz konusu şahsa karşı saldırıya geçerek onu öldürdü. O şahıs öldükten sonra şu mesajı iletti: ""Şüphesiz ben sizin Rabbinize iman ettim; işte beni dinleyin." Ona, "Cennete gir" denildi. O ise "Keşke benim kavmim de bir bilseydi" dedi. "Rabbimin beni bağışladığını ve ikram edilenlerden kıldığını (bilseydi).""

Bu şahsın girdiği cennetten maksat, uhrevi cennet değildir; berzahi cennettir. Zira o şahıs kavminin, Allah'ın kendisini bağışladığından ve kendisine ikramda bulunduğundan haberdar olmasını arzu etmektedir. Bu şahsın arzusu, kavminin arzusu uhrevi hayatı hakkındaki bilgisiyle uyum içinde değildir. Zira o gün bütün perdeler, insanların gözünden kalkmakta ve insanlar zaten birbirinden haberdar bulunmaktadır. Dolayısıyla böyle bir bilinç daha çok bu alemle uyum içindedir. Zira bu dünyadaki insanlar, insanların diğer alemdeki durumundan haberdar değildir ve Kur'an ayetleri de bu konuyu kanıtlamaktadır.

Bundan da öte sonraki ayetler apaçık bir şekilde şu gerçeği ortaya koymaktadır ki söz konusu şahsın şahadetinden, bağışlanmasından ve cennete girmesinden sonra kavminin bu alemdeki hayat meşalesi de bir tek semavi sayha ile sönmüştür. Nitekim Allah-u Teala şöyle buyurmuştur: "Kendisinden sonra ise, kavminin üzerine gökten bir ordu indirmedik; indirecek de değildik.

(Ancak onlara) Yalnızca bir tek çığlık (yetti); anında sönüverdiler."

Bu iki ayetten de anlaşıldığı üzere söz konusu şahıs, cennete girdikten sonra onun kavmi henüz bu dünyada yaşıyor haldeydi. Ama aniden ölüm onları çepeçevre kuşattı. Şüphesiz böyle bir cennet berzahi bir cennetten başka bir şey olamaz.

3-Firavun ve Taraftarları Ateşe Sunulmaktadır

"(Berzah âleminde) Sabah akşam ateşe sunulurlar. Kıyamet koptuğu gün, "Firavun'un adamlarını azabın en şiddetlisine sokun (denir)."

Ayetin iki bölümünün anlamına teveccüh edildiği taktirde onların berzah alemindeki hayatları ve bekalari açıklığa kavuşmaktadır. Zira kıyamet gelip çatmadan önce onlar sabah akşam, ateşe sunulmaktadırlar. Ama kıyamet koptuktan sonra en şiddetli bir azaba uğramaktadırlar. Eğer "kıyamet koptuğu gün" ifadesi olmasaydı, ilk ifadeler o kadar fazla açıklığa sahip olmazdı. Ama ayetin devamına dikkat edildiği taktirde şu hakikat açığa çıkmaktadır ki, maksat berzah dönemindeki azabın ta kendisidir. Aksi taktirde, iki cümlemin tekabülü doğru olmazdı.

4-Nuh'un Ümmeti Boğulduktan Sonra Ateşe Girmiştir

"Bunlar, hataları dolayısıyla suda boğuldular, sonra ateşe sokuldular. O zaman da Allah'ın dışında hiç bir yardımcı bulamadılar."

Bu ayete dikkat edildiği taktirde şöyle bir düşünceye kapılmak mümkündür: "Onların ateşe gireceği kesin olduğu için bu açıdan geçmiş kipiyle "sonra ateşe sokuldular" diye ifade edilmiştir. Ama böyle bir te'vil kanıt olmaksızın doğru olmadığı gibi ayetin zahirine de aykırıdır.

Eğer maksat bu olsaydı, "Fe Udhilu" ifadesi yerine, "summe udhilu" diye ifade edilirdi. Zira bu ihtimal üzere bu alemde boğuluş ile kıyamet günü ateşe giriş arasında uzun yılları kapsayan bir fasıla bulunmaktadır.

Bu tevil esasınca yine de geçmişe delalet eden, "felem yecidu" cümlesini de tevil etmek ve gerçekleşmesi kesin olduğu yoluyla yorumlamak zorunda kalır ve şöyle deriz: "Gerçekleşmesi kesin olduğu için bu açıdan geçmişe delalet eden, "lem yecidu" cümlesi kullanılmıştır. Yoksa hakikati gelecekte gerçekleşecektir. Bütün bu kanıtsız teviller ise doğru değildir. Biz burada bu kadarıyla yetiniyoruz ve detaylı bilgilerini ilgili kitaplara havale ediyoruz.

İslami Hadislerde Berzahi Hayat

Şimdiye kadar berzahi hayat hakkında söylediklerimiz daha çok Kur'an-ı Kerim'in bakış açısına dayanmaktaydı. Allah Resulünün (s.a.a) ve masum önderlerin (a.s) sözlerinde berzahi hayat daha geniş bir şekilde beyan edilmiştir. Bu konu hadis ve itikat kitaplarında kendine özgü bir

bölümde incelenmiştir.

Şimdi bundan bazı örnekler aktaralım:

1-Peygamberi Ekrem (s.a.a) hayatının son günlerinde Baki mezarlığına gidiyor ve oradakilere şöyle konuşuyordu: "Selam olsun size, ey mümin topluluğun yurdunda olanlar! Siz bizden öne geçtiniz ve şüphesiz biz size katılacağız. İçinde bulunduğunuz nimet sizlere afiyet olsun."

2-İslami fıkhn kesin prensiplerinden biri olan ölüye telkinde bulunmakta fani dünyayı terk edip baki olan diyara doğru göçen kimselerin hatalarının varlığının bir göstergesidir. Telkin eden kimse ölüyü adı ve alametleriyle seslenmekte ve şöyle demektedir: Allah'ın görevlileri olan melekler senin yanına gelip Allah, din, peygamber ve imamının kim olduğunu sorduklarında şöyle de: "Ben Rab olarak Allah'tan, din olarak İslam'dan, peygamber olarak Muhammed'den (s.a.a) ve imam olarak Ali'den hoşnut bulunmaktayım."

Bütün bunlar ölümün sadece bir alemde başka bir aleme geçiş olduğunu göstermektedir.

Dolayısıyla ölü kimse orada görmekte işitmekte ve belki de geride bıraktığı kimselerle konuşmaktadır.

Bu konuda Ehl-i Sünnetin kendi kitaplarında yer alan telkin cümlelerinin tercümesini aktarmakla yetiniyoruz:

El-Fıkh ale'l Mezahir'il Erbaa yazarı şöyle diyor: Ölü defnedildikten ve mezar toprakları düzeltildikten sonra aşağıdaki kelimelerle kendisine telkin edilmesi müstehaptır: "Telkin eden kimse ölünün adını ve annesinin adını söylemeli eğer annesinin adını bilmiyorsa Havva'nın adını zikretmelidir.

Daha sonra bizzat ölüye hitap ederek şöyle demelidir: "Bu dünyadan kendisiyle çıkmış olduğun ahit ve sözleşmeyi hatırla. Bu ahit ve sözleşme Allah'ın birliğine, Hz. Muhammed'in risaletine şahitlik etmendir. Ayrıca cennet, cehennem ve kıyametin hak olduğunu, kıyametin bir gün gelip çatacağını ve Allah'ın her şeyi yeniden dirilteceğini ikrarda bulunmandır. Allah'ın ilahlığına, İslam'ın hakkaniyetine, peygamberin nübüvvetine, Kur'an'ın önderliğine, Kabe'nin kible oluşuna ve iman sahibi kimselerin kardeşliğine razı olmandır."

Gazali İhya-u Ulum'da ve Şevkani ise Neyl'ul Evtar'da şöyle yazmaktadır: "Şüphesiz telkin müstehaptır." Her iki yazarda daha sonra şu hadisi nakletmektedir: "Said b. Abdullah şöyle demiştir: "Ebu Emame Bahili ölüm döşeğinde iken yanına vardım, bana Allah Resulünün (s.a.a)

emrettiği gibi kendisine telkinde bulunmamı vasiyette bulundu. Peygamber (s.a.a) ölü defnedildikten sonra bir kişinin ölünün baş tarafına geçerek ona kendi adı ve annesinin adıyla hitap etmesini emretmiştir.

Zira ölü olan kimse işitmekte ama cevap verememektedir. Telkinde bulunan kimse üç defa bu işi tekrarlamalı ve ölüye şöyle demelidir: "Bu dünyadan kendisiyle çıkmış olduğun ahit ve sözleşmeyi hatırla. Bu ahit ve sözleşme Allah'ın birliğine, Hz. Muhammed'in risaletine şahitlik etmendir. Ayrıca cennet, cehennem ve kıyametin hak olduğunu, kıyametin bir gün gelip çatacağını ve Allah'ın her şeyi yeniden dirilteceğini ikrarda bulunmandır.

Allah'ın ilahlığına, İslam'ın hakkaniyetine, peygamberin nübüvvetine, Kur'an'ın önderliğine, Kabe'nin kible oluşuna ve iman sahibi kimselerin kardeşliğine razı olmandır." Daha sonra ise şöyle devam etti: "Bu esnada soru soran iki melek onu terk eder ve birbirine, "neden oturalım ki istediğimiz her şey ona telkin edildi." Derler."

Üçüncü ilke

İki alemin birbiriyle irtibatı

Önceki incelemelerde iki ilke isbat edilmiş oldu:

1-İnsanın gerçeği ebedi ruhu ve soyut nefsidir.

2-Ölüm hayatın sonu değildir, aksine başka bir aleme açılan penceredir ve insan öldükten sonra ebedi bir hayata sahiptir. Bu konuda büyük bir öneme sahip olan üçüncü ilke ise bu alem ile berzah alemindeki ilişkinin varlığıdır. Zira bu iki hayat türü arasında sağlam bir engelin kelimelerin duymasına ve müşahedeye engel teşkil ettiği düşünülebilir.

Bu ilkenin ispatı için batılının ruhlar hakkındaki tecrübelerinden sarf-ı nazar ediyoruz. Zira bazı deneyimleri güvenilir olmayabilir. Dolayısıyla konuyu sadece vahiy ve Allah resulü ile vasilerinin rivayetleri ışığında incelemeye çalışacağız.

Kur'an ayetleri bizimle berzah aleminde yaşayan kimseler arasındaki ilişkinin varlığını açığa çıkarmaktadır. Biz burada bazı ayetleri ele alacağız ki bu iki tür hayat arasındaki ilişkinin nasıl olduğu ve ölüm köprüsünden geçerek başka bir aleme göçen kimselerin henüz bizimle ilişkisini kesmediği açıklığa kavuşmuş olsun. Bu hüküm tümel bir kanun olmasa da şüphesiz bazı

kimseler hakkında kesin ve sabit bir gerçektir.

1-Salih (a.s) Kavminin Ruhlarıyla Konuşmaktadır.

İnsanın geçmişiyle irtibatının baki ve kalıcı olduğuna tanıklık eden ayetlerden biri de Salih'in (a.s) helak olan kavmiyle yaptığı müzakere ile ilgili ayettir. "Böylece dişi deveyi kesip devirdiler, Rablerinin buyruğuna baş kaldırdılar, "Ey Salih! Eğer sen peygambersen, bize vaat ettiğin şeyi (azabı) getir" dediler. Bu yüzden onları şiddetli bir sarsıntı tuttu ve evlerinde diz üstü çököverdiler. Bunun üzerine Salih de onlardan yüz çevirdi ve "Ey kavmim! Ben size Rabbimin mesajını tebliğ ettim, iyiliğinize size öğütler verdim. Lâkin siz, iyiliğinize öğüt verenleri sevmediniz" dedi."

Her üç ayetin içeriğine dikkat ediniz:

Birinci ayet Salih'in (a.s) kavminin ondan ilahi azabı dilediğini belirtmektedir. İkinci ayet, ilahi azabın gelip çattığını ve onların tümünü yok ettiğini beyan etmektedir. Sonuç olarak üçüncü ayet ise Hz. Salih'in (a.s) kavminin ölüm ve helak oluşundan sonra onlarla, "ey kavmim" diye konuştuğunu beyan etmektedir. Hz. Salih (a.s) bunlara ilahi mesajı ilettiğini, ama onların nasihat edenleri sevmediğini ifade etmektedir. Hz. Salih'in, kavminin helak oluşundan sonra onlarla konuştuğuna dair en açık delil şu üç şeydir:

1-Ayetlerin söylenildiği şeyliyle yan yana dizilişi

2-"Fetevella" kelimesindeki tertibe delalet eden "fa" harfî. Yani onlar helak olduktan sonra onlardan yüz çevirdi ve onlara şöyle dedi: "Ey kavmim! Ben size Rabbimin mesajını tebliğ ettim, iyiliğinize size öğütler verdim. Lâkin siz, iyiliğinize öğüt verenleri sevmediniz"

3-"Lâkin siz, iyiliğinize öğüt verenleri sevmediniz" cümlesi onların ölümlerinden sonra da şekavet ve inat ruhuna sahip olduğunu ifade etmektedir. Onlar öldükten sonra da kendilerine öğüt verenleri sevmeyecek bir ruh haleti içinde olmuşlardır.

Ayetin zahirine göre Hz. Salih (a.s) ciddi bir şekilde kavmiyle konuşmuş, onlara hitap etmiş, ölümden sonra dahi içinde bulundukları sürekli inatlarını kendilerine hatırlatarak şöyle buyurmuştur: "Şu anda da siz, iyiliğinize öğüt verenleri sevmemektesiniz."

Soru: Hz. Salih'in (a.s) kavmine hitabı, ciddi değildir. Bu tıpkı gazel okuyan kimselerin sevgilinin

kapı ve duvarıyla konuşmasını andırmaktadır.

Cevap: Ayetin içeriğini hal dili olarak yorumlayan ve bu tür hitapların, aşıkların maşuklarının kapıyla konuşmasına benzeten bir kimse, kendi görüşüyle tefsire saplanmış ve yanlış bir hüküm vermiş sayılır.

Kendi görüşü üzere tefsirin hakikati de şudur ki, insan önce bir inancı seçmekte, sonra da bu inancını korumak için ayetin zahirini tevil ederek kendi inancına uyumlu şekilde yorumlamaktadır. Bu görüşte olan bir kimse, iki alem arasındaki ilişkiyi reddettiği için mecburi olarak böyle bir yoruma yönelmiş bulunmaktadır. Peygamber-i İslam (s.a.a) bu grup hakkında şöyle buyurmuştur: "Herkim Kur'an'ı kendi görüşü esasınca tefsir ederse, ateşteki yerini hazırlasın."

Soru: Hz. Salih (a.s) bu hitabında kavminden geri kalanlarla konuşmuştur. Yani kendisine iman eden ve esenliğe kavuşan kimselere hitap etmiştir.

Cevap: Bu ihtimal de oldukça zayıf ve temelsiz bir ihtimaldir. Zira eğer Hz. Salih'in hitap ettiği kimseler, kavminden geriye kalan iman etmiş kimseler olsaydı, neden ayetin devamında "Lâkin siz, iyiliğinize öğüt verenleri sevmediniz" diye buyurulmaktadır.

2-Şuayb (a.s) da Kendi Kavminin Ruhlarıyla Konuşmaktadır

"Bu yüzden onları bir sarsıntı tuttu ve evlerinde diz üstü çöktüverdiler. Şuayb'ı yalanlamakta olanlar, sanki orada hiç yaşamamışlar gibi oldular. Şuayb'ı yalanlamakta olanlar, asıl büyük hüsrana uğra-yanlar oldular. Şuayb (azap indikten sonra can-sız bedenlerini görünce) onlardan yüz çevirdi ve "Ey kavmim! Hiç şüphesiz Rabbimin sözlerini size bil-dirdim ve iyiliğinizi dileyerek sizlere öğüt verdim. İnkâr eden topluluk için niçin üzüleyim?" dedi."

Bu ayetin delil metodu da Salih'in kavmiyle ilgili ayetlerin delil metoduyla aynıdır.

3-Peygamber (s.a.a) de Peygamberlerin Ruhlarıyla Konuşmaktadır.

"Senden önce gönderdiğimiz peygamberlerimizden sor (bakalım): "Biz, Rahman'ın dışında tapılacak bir takım ilahlar kıldık mı (hiç)?"

Ayetin zahirinden de anlaşıldığı üzere Peygamber-i Ekrem (s.a.a) başka bir âlemde yaşayan önceki Peygamberle konuşmuş, onlara soru sormuştur. Dolayısıyla onlara soru sormanın

imkânsız olduğu hususunda akli bir delil olmadıkça da biz bu ayetin zahirinden sarf-ı nazar edemeyiz.

Soru: Burada soru sorulan kimselerden maksat, Yahudi ve Hristiyan âlimleridir. Nitekim başka bir ayette şöyle buyurulmuştur: "Sana indirdiğimizden şüphede isen, senden önce indirdiğimiz kitapları okuyanlara sor. Hiç şüphesiz sana Rabbinden gerçek gelmiştir, sakın şüphelenenlerden olma."

Cevap: Bu ihtimal de oldukça zayıftır. Zira:

Evvela bir ayetin başka bir ayetle tefsiri birinci ayetin belirsiz olduğu durumda geçerlidir. Ama eğer söz konusu ayet hiçbir şekilde belirsizlik içinde değilse, ayetin zahirinden el çekip onu tevîl etme hakkına sahip değiliz ve dolayısıyla da, "soru sorulan kimselerden maksat, Yahudi ve Hristiyan âlimlerdir" diyemeyiz. Zira Peygamber'in her iki gruba soru sorması da mümkündür. Özellikle de bu iki yol her iki grup hakkında da geçerlidir. Bunun açıklaması da şudur ki önceki Peygamberlere soru sormak, bizzat Peygambere aittir.

Ama Ehl-i Kitap âlimlerine sormak ümmet ile ilgilidir. Şu anlamda ki buradaki hitap Peygambere aittir. Ama hedef ümmeti söz konusu âlimlere soru sormaya davettir. Allah'ın bu iki ayette Peygamberlere iki yol gösterdiğinin apaçık delili şudur ki üçüncü ayette üçüncü bir yol göstererek şöyle buyurmaktadır: "Şüphesiz, biz Musa'ya apaçık dokuz ayet (mucize) vermiştik. İşte İsrail oğullarına sor; onlara geldiği zaman Firavun ona, "Gerçekten ben seni büyülenmiş sanıyorum" demişti." Bu ayette bizzat İsrail oğulları söz konusu edilmektedir; kitap ehli ve âlimler değil. Dolayısıyla biz de yersiz yere üçüncü ayeti tevîl edemeyiz.

İkinci olarak ilk ayette yer aldığı üzere soru sorulan kimseler Nuh, İbrahim ve benzeri geçmiş peygamberlerdir. Oysa ikinci ayet Hristiyan ve Yahudi bilginlerle ilgilidir. Zira onlar kendi kitaplarına müracaat ederek peygamberin sorusuna cevap verebilir ve böylece Allah'ın peygamberlerine emrettiği şeyleri peygamberimize ve ümmete sunabilir. Bu durumda biz ilk ayetin geniş anlamını sadece kendi peygamberleriyle ilişki halinde olan Yahudi ve Hristiyan âlimlerle sınırlandıramayız.

Üçüncü olarak söz konusu ayet Zuhuruf suresindedir. Ve bu sure hem içeriği ve hem de müfessirlerin ittifakı esasınca Mekki surelerdendir. Dolayısıyla Mekke muhitinde kitap ehli bilginleri ve onlara iman eden kimselerden göz alıcı bir haber yoktu ki Peygamber onlara

müracaat etmiş olsun.

Hadislerde Berzahi Hayat

Yukarıdaki konu hakkında Kur'anî incelememiz burada sona ermektedir. Berzah alemiyle ilişkinin varlığı İslami hadislerde de geniş bir şekilde de ele alınmıştır biz özet olarak bu kesin rivayetlerden bir kaçını zikretmekle yetiniyoruz

1-Peygamber (s.a.a) Bedirde öldürülenlerle konuşmaktadır

Bedir savaşı sona erdi ve Kureyş kafirleri yetmiş ölü ve yetmiş esir vererek kaçmaya başladı.

Peygamberi Ekrem (s.a.a) müşriklerden öldürülenlerin kuyuya atılmasını emretti. Kafirlerin cesetleri kuyuya atılınca Peygamber onlara tek tek isimleriyle seslendi ve şöyle buyurdu: "Et Ukbe, Ey Şeybe, ey Ümeyye, ey Ebu Cehil!...Allah'ın size vaat ettiği şeyi hak ve yerinde buldunuz mu? Şüphesiz ben Rabbimin bana vaat ettiğini hak ve hakikat olarak buldum." Bu esnada Müslümanlardan bir grubu peygambere şöyle dedi: "Yoksa sen ölülerle mi konuşuyorsun?" Peygamber şöyle buyurdu: Siz onlardan daha iyi duyucu değilsiniz ama onlar cevap verebilme gücüne sahip değildir."

İbn-i Hişam şöyle diyor: Bu esnada Peygamber (s.a.a) Kureyş kafirlerinden öldürülenlere şöyle hitap etti: "Peygamber için ne de kötü akraba idiniz. Beni yalanladınız, oysa diğerleri beni onayladı. Diğer insanlar bana sığınak verdikleri halde siz beni doğduğum yerden sürdünüz. Benimle savaşımaya kalkıştınız. Oysa diğerleri bana yardım etti. Şimdi Allah'ın vaat ettiği şeyleri hak ve yerinde buldunuz mu?"

Şiir olaya ebedilik rengini kazandırmaktadır

Peygamberin Kureyş müşrikleriyle konuşması İslami hadis ve tarih açısından kesin bir olaydır.

Şii ve Sünni tarihçileri ve hadisçileri tümüyle bu olayı nakletmişlerdir. Bu olay o dönemdeki şairlerin şiirlerinde de yer etmiştir.

Hassan bin Sabit risalet asrında yaşamış olan bir şairdir. Şiir ve beyan yoluyla hakikatleri dile getirmiş, İslam ve Müslümanlara yardım etmiştir. Ne mutlu ki bugün Hassan bin Sabit'in divanı da basılmış bulunmaktadır. O Bedir olayı hakkında bir kaside söylemiştir ve bu kasidesinde

yukarıdaki olaya işaret ederek şöyle demiştir: "Onları kuyuya doldurduğumuz zaman Resulullah onlara şöyle buyurdu: "Acaba benim sözümü hak bulmadınız mı?" Allah'ın emri kalpleri tutmaktadır." Onlar söz söylemediler elbette söyleyecek olsalardı da şöyle cevap vereceklerdi: "Sen doğru söyledin ve senin görüşün doğru idi."

Hiç bir cümle Peygamberin, "Siz onlardan daha iyi işitici değilsiniz ama onlar cevap verebilme gücüne sahip değildir" sözü kadar açık ve yetkin olamaz. Hiç bir beyan Peygamberin onları tek tek isimleriyle çağırmasından ve onlarla hayattaymış gibi konuşmasından daha açık olamaz.

Dolayısıyla hiç bir Müslüman İslam tarihindeki bu kesin gerçeği yanlış bir hüküm sebebiyle inkar etme hakkına sahip değildir. Ve, "bu iş benim kusurlu maddi aklımla uyuşmadığı için doğru değildir" diyemez.

2-Telkin Merasimi

Önceki bölümlerde işaret ettiğimiz telkin merasimi de insanın ölümden sonra ebedi bir hayata sahip olduğuna tanıklık etmekle birlikte bizimle geçmiştekiler arasında bir ilişkinin varlığının da nişanesidir. Bu ilişkinin varlığı meselesi o kadar açıktır ki Buhari'nin Enes'ten ve Onun da Peygamber'den naklettiğine göre kabre konulan bir kimse kendisini teşyi edenlerin ayak seslerini dahi işitmektedir."

Ebubekir ve Ali b. Ebi Talib'in, Allah'a kavuşunca Peygamberle yaptığı konuşmada insan ve diğer alem arasındaki ilişkinin varlığını teyit etmektedir.

İbn-i Hişam kendi siret kitabında şöyle yazmaktadır: "Peygamber Ekrem vefat edince Ebubekir Peygamberin başucuna geldi, Peygamberin (s.a.a) yüzündeki örtüyü kaldırdı, onu öptü ve ona şöyle dedi: "Annem ve babam sana feda olsun, Allah'ın sana yazmış olduğu ölümü şimdi tattın bundan sonra artık senin için ölüm yoktur." Daha sonra Peygamberin yüzünü tekrar örttü.

Müminlerin Emiri Hz. Ali (a.s) peygamberi (s..a) yıkayınca ona şöyle hitap etti: "Annem ve babam sana feda olsun, senin ölümünle hiç kimsenin ölümüyle kesilmeyen semavi haberler, ilahi vahiy ve nübüvvet ipi kopmuş oldu, eğer bizi acılar karşısında sabretmeye davet etmeseydin senin ayrılığında göz yaşı dökerdik öyle ki göz yaşı kaynaklarımız kururdu. Ama bu

yoldaki hüznümüz ve gamımız kalıcı ve sürekli dir.

Bu miktar bile senin yolunda oldukça azdır ve bundan başka bir çare yoktur. Annem ve babam sana feda olsun bizi öte dünyada an ve bizi hat ırında tut."

H z. Ali'nin, "Bizi Rabbinin yanında an ve bizi hat ırında tut," ifadesinden daha üstün ve açık bir ifade var mıdır?"

Bu hadis ve diğer benzeri onlarca hadis insan ın başka alemlerle ilişkisinin devam ettiğinin apaçık bir kanıt ıdır.

Fakihlerin ve hadisçilerin sözlerinde Berzah hayat ı

Berzahi hayat tüm dünya Müslümanlarının itikadi ilkelerinden biridir. Kendi kitaplarında İslami inançları açıklayan meşhur ve etkili şahsiyetler berzahi hayat ı kesin inançlardan biri saymışlardır. Şimdi de Ehl-i Sünnet'in meşhur alimlerinden bazıları nın ifadelerine işaret edelim:

1-Ahmed b. Hanbel (Ö. 241) şöyle diyor: "Kabir azab ı haktır. Orada ölüye dini ve ilah ının kim olduğu sorulmaktadır. Ölen kimse cennet veya cehennemdeki yerini görmektedir. Bu kabir sorgusunun iki melek tarafından yapıldığı da bir gerçektir.

2-Ebu Cafer Tahavi (Ö. 321) şöyle yazmaktadır: "Biz azaba müstahak olan kimselerin kabirde azap gerçeğine inanmaktayız. Aynı şekilde kabirde ölünün Allah din ve Peygamber hakkında sorguya çekileceğine de iman etmiş bulunmaktayız. Nitekim bu gerç ek Allah Resulü'nün rivayetlerinde de açık bir şekilde yer almıştır.

3-Ebu'l-Hasan Eşari (Ö. 260-324) akaid hakkında yazmış olduğu eserinde şöyle demektedir: "Biz kabir azab ına, Kevser havuzuna, mizana (tartıya), sırat köprüsüne ve ölülerin diriliğine iman etmekteyiz."

4-Bezdevi (Ö. 331) şöyle yazmaktadır: "Kabirde iki meleğin sorgulaması Ehl-i Sünnet nezdinde haktır. Mümin kimse onların sorusunu cevap verebilme gücüne sahiptir."

5-İmam Razi de "Allah'ın bol nimetinden onlara verdiği şeylere sevinirler ve arkalarından kendilerine katılma-yan kimselere, kendilerine korku olmadığını ve kendilerinin üzülmeyeceklerini müjdelemek isterler." ayetinin tefsirinde şöyle yazmaktadır: "Bu ayet

insanların dirilişten önce yaşayacakları berzahi bir hayatın varlığının apaçık bir delilidir. Nitekim Peygamber'in (s.a.a) "Kabir ya cennet bahçelerinden bir bahçe veya cehennem çukurlarından bir çukurdur." Sözü de bu hakikatin başka bir kanıtıdır."

Daha sonra şöyle demektedir: "Kabir azabı veya sevabı hakkındaki rivayetler tevatür haddine yakındır."

b-İbn-i Teymiye (Ö. 726) şöyle diyor: "Sorguya çekilme esnasında ruhun bedene iadesi hakkında mütevatir ve sahih hadisler mevcuttur."

7-Taftazani (Ö. 791) ise aşağıdaki üç ayetin berzahi hayatın varlığına delalet ettiğini belirtmektedir:

a-"(Berzah âleminde) Sabah akşam ateşe sunulurlar. Kıyamet koptuğu gün, "Firavun'un adamlarını azabın en şiddetlisine sokun (denir)."

b-" Bunlar, hataları dolayısıyla suda boğuldular, sonra ateşe sokuldular. O zaman da Allah'ın dışında hiç bir yardımcı bulamadılar."

c-" Dediler ki: "Rabbimiz, bizi iki kere öldürdün ve iki kere de dirilttin; biz de günahlarımızı itiraf ettik. Şimdi çıkış için bir yol var mı?"

Birinci diriliş, berzah âlemindeki ölümden sonraki diriliştir. İkinci diriliş de sura üfürüldüğü zamandır. Yani berzah âleminde bulunanların tümü kıyamet gününden önce ölmekte ve sonra da sura üfürülme sayesinde dirilmektedir."

Buraya kadar meşhur Ehl-i Sünnet âlimlerinin sözünü aktadır. Şia açısından da berzahi hayat kesin inançlardan biridir. Şeyh Seduk ve Şeyh Mufid gibi büyükler berzahi hayatı Şia'nın kesin inançlarından biri olarak soyması bu konuda yeterli delildir.

Dipnotlar

Vehhabiyyet, mebani-i fikri ve karname-i ameli, Cafer Sübhani Tebrizi, s. 163 ile 215

"Esalet-i Ruh ez Nezeri Kur'an" kitabına müracaat ediniz.

İşarat-i İbn-i Sina, 2/292-293, Şifa, Tabiiyyat Bölümü, 282

Fen tarihi üstatlarından olan meşhur Darwin'in karşıtı olarak

Dairet'ul-Mearif, Ferid Mecdi, "Vahiy" ve "Ruh" maddeleri.

Bkz. Alem-i Pes ez Merg, Leon Deny'nin eseri, s. 78-82, söz konusu bilgilerin sözlerinin nakledilmesi onların konunun kendisini onayladıkları sebebiyledir, yoksa ruhlarla irtibat kurmada verdikleri hükümlerin ve raporların tümünün doğruluğu anlamını taşımamaktadır.

Zümer suresi, 42. ayet

Secde suresi, 10. ayet

Secde suresi, 11. ayet

Bakara suresi, 154. ayet

Al-i İmran suresi, 169-171. ayetler

Yasin suresi, 25-27. ayetler

Yasin suresi, 28-29. ayetler

Gafir suresi, 46. ayet

Nuh suresi, 25. ayet

İbn-i Sa'd, Tabakat, 2/204; İbn-i Hişam, Siret, 3/642; Mufid, İrşad, 95
El-Fıkh, ale'l Mezahib'il Erbaa, 1/387, (sadece Malikiler telkini mekruh saymaktadırlar.)

İhya'ul Ulum, 4/576 ve Neyl'ul Evtar, 4/139, Şevkani'nin telifi.

A'raf suresi, 77-79. ayetler

Bu hadisi İslam muhaddisleri ittifakla nakletmişlerdir.

A'raf suresi, 91-93. ayetler

Zuhruf suresi, 45. ayet

Yunus suresi, 94. ayet

İsra suresi, 101. ayet

Peygamberi Ekrem'in kuyuya dökülen müşriklerin ele başlarıyla konuşması hadis ve tarih kitaplarında yer alan bir gerçektir. Muhaddislerden bir grubu bu olayı nakletmişlerdir. Biz sadece bazılarına işaret edelim: Sahih-i Buhari, c. 5, Bedir Savaşı, s. 97, 98 ve 110; Sahih-i Müslim, c. 4, Kitab'ul Cennet s. 77; Sünen-i Nesai, c. 4, s. 89 ve 90; Müsned-i İmam Ahmed, c. 2, s. 131; Sire-i İbn-i Hişam, c. 1, s. 679; Meğazi-i Vahidi, c. 1, Gazveyi Bedr; Bihar'ul Envar, c.

19, s. 346

Sahih-i Buhari, 2/90,

Nehc'ul Belağa-i Abduh, 230. hutbe

Ahmed b. Hanbel, es-Sünnet, s. 50

Ebu Cafer Tahavi, Şerh'ul Akidet'it-Tahaviye, Kısmet-i Metn, s. 3396

El-İbane, 26. asl

Usul-i Din, s. 165, 48. mesele

Fahr-u Razi, Mefatih'ul-Gayb, 4/146-149

İbn-i Kayyim el-Cevzi, el-Ruh, 50

Gafir suresi, 46. ayet

Nuh suresi, 25. ayet

Gafir suresi, 11. ayet

Şerh'ul Mekasid, 5/112-114

Şerh-u Akaid-i Seduk, 44, Evail'ul-Makalat, s. 49, Tebriz baskısı